

ماهنامه علمى پژوهشى

ے، مکانیک مدرس

مطالعه عددی پدیده انتقال حرارت توام در یک جریان واکنشی

صابر پیلوا¹، کیومرث مظاهری^{2*}، هادی پاسدارشهری³

1 - دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده مهندسی مکانیک، دانشگاه تربیت مدرس، تهران

2- استاد، دانشکده مهندسی مکانیک، دانشگاه تربیت مدرس، تهران

3- استادیار، دانشکده مهندسی مکانیک، دانشگاه تربیت مدرس، تهران

* تهران، صندوق پستى kiumars@modares.ac.ir ،14155-111

چکیدہ	اطلاعات مقاله
ب ت انتقال حرارت توام یکی از جنبههای مهم در تبدیل انرژی است و نقش بسزایی در میزان راندمان حرارتی و مصرف سوخت محفظه احتراق دارد. در کار حاضر مدلی دو بعدی برای یک جریان واکنشی آرام با محاسبه معادلات انتقال جرم، ممنتم، انرژی و گونهها ارائه شده است. برای شبیه- سازی عددی، حلگری در نرمافزار متنباز اینفوم توسعه داده شده است. این حلگر قادر است تا رفتار فرآیندهای واکنشی و انتقالی در سیال، انتقال حرارت هدایتی در جامد و تشعشع از سطوح جانبی را جهت تاثیر انتقال حرارت توام پیش بینی کند. در این حلگر برای تحلیل و بررسی عددی انتقال حرارت توام از روش کوپل و جهت پیوستگی دما و شار حرارتی بر روی سطح مشترک بین سیال و جامد، شرط مرزی اعمال می شود. صحت سنجی حلگر ایجاد شده با استفاده از دادههای تجربی نمونه آزمایشگاهی مشعل شانه عسلی صورت پذیرفته است. نتایج نشان می دهد که مقایسه حل عددی و دادههای تجربی از مطابقت خوبی برخوردار است. بررسی نتایج بدست آمده نشان می دهد که مطالعه پارامتری شامل تغییر شرایط ورودی سیال و همچنین ابعاد هندسه در برهم کنش انتقال حرارت توام و محل آزاد شدن انرژی حاصل از احتراق موثر می باشد. با افزایش شرایط ورودی سیال و همچنین ابعاد هندسه در برهم کنش انتقال حرارت توام و محل آزاد شدن انرژی حاصل از احتراق موثر می اسم می فر می اشد. با افزایش شرایط ورودی سیال و همچنین ابعاد هندسه در برهم کنش انتقال حرارت توام و محل آزاد شدن انرژی حاصل از احتراق موثر می باشد. با افزایش سرعت ورودی محل تشکیل شعله به سمت خروجی و با افزایش نسبتهمارزی، این محل به سمت ورودی حرکت می کند. افزایش طول جامد و	مقاله پژوهشی کامل دریافت: 15 آذر 1394 پذیرش: 09 دی 1394 ارائه در سایت: 03 بهمن 1394 کلید واژگان: انتقال حرارت توام حلگر روش کوپل مشعل شانه عسلی
ضخامت أن باعث كاهش طول ناحيه پيش گرمايش نيز مي شود.	

Numerical study of conjugate heat transfer phenomena in a reacting flow

Saber Pilva, Kiumars Mazaheri^{*}, Hadi Pasdarshahri

Department of Mechanical Engineering, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran * P.O.B. 14115-111, Tehran, Iran, kiumars@modares.ac.ir

ARTICLE INFORMATION Original Research Paper

ABSTRACT

Received 06 December 2015 Accepted 30 December 2015 Available Online 23 January 2016

Keywords: Conjugate heat transfer Solver OpenFOAM coupled method honeycomb burner

Sils

Conjugate heat transfer is one of the most important aspects of energy conversion and plays an important role in the thermal efficiency and fuel consumption of chambers. In the present work, a twodimensional model for reacting flow is presented to calculate transport equations of mass, momentum, energy and species. A new solver is developed for the open-source OpenFOAM software. This new solver is able to predict the conjugate heat transfer effects of reactions and transport processes in fluid and heat conduction in solid as well as radiation in surrounding surface. The coupled method is used and the continuity of temperature and heat flux on the fluid and solid interface is applied in order to analyze conjugate heat transfer through boundary conditions. Experimental data of honeycomb burner is used to validate the new solver. Numerical results are in good agreement with the experimental data. The results show that change of fluid inlet condition and geometry dimensions affect the interaction of conjugate heat transfer and location of released heat of combustion. The location of flame is moved toward outlet as the inlet velocity is increased and toward inlet as the equilibrium ratio is increased. Increasing the length and thickness of solid reduces the preheated area as well.

جابجایی در سیال به طور همزمان در یک سطح مشترک منتقل میشود. این
پدیده کاربرد فراوانی در صنایع مختلف از قبیل مشعل متخلخل [3]، مبدل
حرارتی، میکرو برنرها [4]، بویلرهای نیروگاهی [2] و کورههای پتروشیمی [5]
دارد. در محفظه احتراق انتقال حرارت توام نقش کلیدی در مباحث
بهینهسازی و مصرف سوخت دارد. به طور مثال در کورههای پتروشیمی انرژی
گرمایی از محفظه احتراق به سیال فرآیندی که در رآکتور جریان دارند،
منتقل میشود. انتقال حرارت از جریان احتراقی به واسطه هدایت به
دیوارههای درونی رآکتور منتقل میشود. در سطح مشترک رآکتور با محفظه
احتراق پدیده انتقال حرارت توام رخ میدهد [6]. جنس و خواص جداره جامد

1-مقدمه

در بسیاری از فرآیندها انتقال حرارت از یک جریان دما بالا به دیوارههای
جامد جهت گرم کردن سیال عامل دیگر و یا سرد کردن سطح جامد بسیار
مهم می باشد، به طوریکه بسیاری از تجهیزات با همین هدف طراحی و ساخته
می شوند [1]. تعامل بین انتقال حرارت هدایتی با یک جریان سیال در سطح
جامد را انتقال حرارت توام ¹ می گویند [2]. فیزیک انتقال حرارت توام بدین
صورت است که گرما از طریق مکانیزم هدایت در جامد و توسط مکانیزم

1- Conjugate heat transfer

Please cite this article using:

برای ارجاع به این مقاله از عبارت ذیل استفاده نمایید:

S. Pilva, K. Mazaheri, H. Pasdarshahri, Numerical study of conjugate heat transfer phenomena in a reacting flow, Modares Mechanical Engineering, Vol. 16, No. 1, pp. 353-360, 2016 (in Persian)

یکی از پارامترهای تاثیرگذار در میزان انتقال شار حرارتی به داخل رآکتور می باشد که رابطه مستقیم با مقدار مصرف سوخت نیز دارد.

تعیین شرایط بهینه برای خواص توموفیزیکی جدارهها در تجهیزات صنعتی به دلیل انتقال حرارت پیچیده گازهای دما بالا با سطوح جامد به صورت آزمایشگاهی کار بسیار پرهزینه و دشواری میباشد. شبیهسازی عددی انتقال حرارت توام براساس دینامیک سیالات محاسباتی¹ میتواند در دست-یابی به شرایط عملکرد بهینه مفید واقع شود. بنابراین میتوان پارامترهای موثر بر این پدیده را تعیین و آنها را مورد بحث و بررسی قرار داد.

جهت تحلیل و مدل سازی عددی انتقال حرارت توام روشهای گوناگونی وجود دارد که اکثرا برای پدیدههای پایا توسعه داده شدهاند [7]. دو روش اصلی برای حل مسئله انتقال حرارت توام وجود دارد که براساس چگونگی ایجاد پیوستگی دما و شار بر روی دیوار بین سیال و جامد بیان میشوند [8]. در روش اول، تمامی معادلات حاکم در سیال و جامد در یک سیستم واحد حل می شوند. این روش به عنوان روش توام² شناخته میشود که از نظر محاسباتی بسیار پرهزینه می باشد. زیرا به منظور ایجاد پیوستگی دما و شار مرارتی در سطح مشترک سیال و جامد نیاز است که از شبکهبندی بسیار مشابهی حل میشوند. در روش دوم معادلات سیال و جامد با دیدگاه عددی مرارتی در سطح مشترک اسیال و جامد نیاز است که از شبکهبندی بسیار مشابهی حل میشوند. در روش دوم معادلات سیال و جامد با دیدگاه عددی مرزی در سطح مشترک انجام میشود و کوپلینگ حرارتی از طریق شرط مرزی در سطح مشترک انجام میشود. در این روش برای حل میدان سیال و بامد میتوان از روشهای مختلف عددی استفاده کرد. سپس با استفاده از یک حلقه تکرار، پیوستگی شار حرارتی و دما در سطح مشترک برقرار می

حل عددی انتقال حرارت توام در تحقیقات بسیاری از پژوهشگران قرار گرفته شده است. در ادامه به چند مورد از کارهای انجام شده با توجه به روشهای ذکر شده در بالا و کاربرد این پدیده در صنعت اشاره میشود. هانگ و چانگ در سال 2003 به مطالعه عددی جریان توربولانسی و انتقال حرارت توام در یک لوله متحدالمرکز با حرکت سطوح داخلی آن پرداختند. آنها از دیدگاه اول برای حل عددی انتقال حرارت توام بهره بردند و با بررسی پارامتری در آن توانستند میزان انتقال حرارت بین جامد و سیال را به خوبی پیشبینی کنند [9]. دوچاین و همکارانش در سال 2009 فرآیند انتقال حرارت توام و جریان مغشوش را با استفاده از روش گردابههای بزرگ در توربین گاز شبیه سازی نمودند. آنها به منظور ارزیابی دقیق اثرات متقابل بین شعله و نوام از روش توام بهره گرفتند و به بالا بودن زمان شبیه سازی با این روش اذعان داشتند. آنها با ارائه یک مدل توانستند حالت بهینهای را جهت طراحی انعان داشتند. آنها با ارائه یک مدل توانستند حالت بهینه ای را جهت طراحی انتقال حرارت توام در کوره ذوب آهن پرداختند. آنها با بهره گیری از روش

با توجه به تحقیقات انجام شده درک درست از فیزیک پدیده انتقال حرارت توام می تواند در بهینه سازی تجهیزات صنعتی مفید باشد. در پژوهش حاضر به بررسی عددی این پدیده در یک مسئله معیار و همچنین مطالعه پارامتری آن برای فهم فرآیندهای فیزیکی پرداخته شده است. بررسیهای انجام شده نشان میدهد نرمافزار متنباز⁴ اپنفوم⁵ با توجه به ویژگیهای منحصر به فردش بستری مناسب برای شبیهسازی این فرآیند میباشد. برای این کار حلگری در این نرمافزار توسعه داده شده است. در این حلگر برای حل عددی فرآیند انتقال حرارت توام، روش کوپل اعمال شده است. در راستای اهداف کار حاضر مدلی برای انتقال حرارت توام در یک هندسه ساده ارائه شده که هدف اصلی در آن در وهله اول صحتسنجی حلگر ایجاد شده در اپن فوم و سپس مطالعه پارامتری برای اطمینان از رفتار حلگر در شرایط کارکردی مختلف و همچنین درک صحیحی از پدیدههای فیزیکی رخ داده می باشد. مسئله حاضر یک نمونه آزمایشگاهی است که مین و شین در سال 1989 مطالعه آزمایشگاهی آن را انجام دادهاند و از نتایج آن برای اعتبارسنجی استفاده می شود [13]. میدان محاسباتی این مسئله یک کانال دوبعدی به همراه دو جامد غیر رسانای موازی است که ورودی آن مخلوط پیش آمیخته پروپان و هوا میباشد.

2-معادلات حاكم

معادلات حاکم برای شبیه سازی فرآیند احتراق پیش آمیخته و انتقال حرارت توام بین یک جریان واکنشی و جامد شامل بقای جرم، بقای مومنتم، بقای انرژی و بقای گونه ها به همراه معادله گاز کامل می باشد. برای محاسبات جریان با چگالی متغیر از روش متوسط گیری جرمی استفاده شده است. شکل متوسط گیری شده معادلات حاکم طی روابط (1) تا (5) می باشد. (علامت "~" نشان دهنده ی متوسط گیری جرمی و علامت "⁻" نشان دهنده ی متوسط گیری زمانی است [14].

- $\frac{\partial (\bar{\rho})}{\partial t} + \frac{\partial}{\partial x_i} (\bar{\rho} \tilde{u}_j) = \mathbf{0}$ (1)
  - 🖌 بقای مومنتم

🖌 بقای جرم

- $\frac{\partial (\bar{\rho} \tilde{u}_i)}{\partial t} + \frac{\partial}{\partial x_i} (\bar{\rho} \tilde{u}_i \tilde{u}_j) = -\frac{\partial \bar{p}}{\partial x_j} + \frac{\partial}{\partial x_i} \left[\mu \left(\frac{\partial \tilde{u}_i}{\partial x_j} + \frac{\partial \tilde{u}_j}{\partial x_i} \right) \right]$ (2)
  - 🖌 معادله انرژی

$$\frac{\partial (\bar{\rho}\tilde{h}_s)}{\partial t} + \frac{\partial}{\partial x_i} (\bar{\rho}\tilde{u}_i\tilde{h}_s) = \frac{D\bar{p}}{Dt} + \frac{\partial}{\partial x_i} (\bar{\rho}\alpha \frac{\partial\tilde{h}_s}{\partial x_i}) + \dot{\omega}_T$$
(3)

$$\frac{D\bar{p}}{Dt} = \frac{\partial\bar{p}}{\partial t} + \tilde{u}_i \frac{\partial\bar{p}}{\partial x_i} + \tilde{u}_j \frac{\partial\bar{p}}{\partial x_i}$$
(4)

🕨 معادله بقای جرم برای گونه kام

$$\frac{\partial}{\partial t}(\bar{\rho}\tilde{Y}_{k}) + \frac{\partial}{\partial x_{i}}(\bar{\rho}\tilde{u}_{i}\tilde{Y}_{k}) = -\frac{\partial}{\partial x_{i}}\left[\bar{\rho}V_{i}\frac{\partial\tilde{Y}_{k}}{\partial x_{i}}\right] + \bar{\omega}_{k}$$
(5)
c, (e) (1) $\bar{p}$ (2) $\bar{p}$ (2) $\bar{p}$ (3) $\bar{p}$ (5) $\bar{p}$ (4) $\bar{p}$ (5)
c, (2) $\bar{p}$ (5) $\bar{p}$ (5) $\bar{p}$ (5) $\bar{\mu}_{k}$ (5)
c, (2) $\bar{p}$ (6) $\bar{p}$ (7) $\bar{p}$ (7) $\bar{p}$ (7) $\bar{p}$ (7)
c) $\bar{p}$ (7) $\bar{p}$ (7)
c) $\bar$

4- Open-source 5- openFOAM

مهندسی مکانیک مدرس، فروردین 1395، دورہ 16، شمارہ 1

Computational Fluid Dynamics
 Conjugate method
 Couple method

2-1-مدل احتراقي

در جریان احتراقی آرام، برای محاسبه نرخ متوسط تولید یا مصرف گونه الم در اثر واکنشها از مدل سینتیک آرنیوسی¹ استفاده شده است. این مدل برای جریانهای آرام از دقت مناسبی برخوردار است. با فرض یک سیستم شیمیایی با N گونه و M واکنش را میتوان به صورت واکنش شیمیایی زیر نشان داد:

$$\sum_{k=1}^{N} v'_{kj} S_k = \sum_{k=1}^{N} v''_{kj} S_k \quad k = 1, N \quad j = 1, M$$
(6)

که در آن $\mathcal{S}_k$ نشانگر گونهی kام و v_{kj}' و v_{kj}' ضرایب مولی استوکیومتری گونهی kم در واکنش j میباشد. با توجه با معادله بالا نرخ مصرف یا تولید : گونهی kام $\dot{w}_k$ به صورت زیر محاسبه می شود $\dot{w}_k$

$$\dot{\omega}_k = \frac{d[X_k]}{dt} = \sum_{j=1}^M v_{kj} RR_j$$
(16)

$$v_{kj} = v_{kj}'' - v_{kj}'$$
 (-7)

$$RR_{j} = k_{fj} \prod_{k=1}^{n} [X_{k}]^{\nu'_{kj}} - k_{rj} \prod_{k=1}^{n} [X_{k}]^{\nu''_{kj}} \qquad (z - 7)$$

$$[X_k] = \frac{pT_k}{MW_k} \tag{(3-7)}$$

در روابط بالا MW_k جرم مولکولی گونه kم، $[X_k]$ نماد غلظت مولی گونه Mام، RR_j نرخ پیشرفت واکنش k_{fj} ، k_{fj} و k_{rj} نرخهای رفت و برگشت واکنش k_{rj} *ا*م میباشند. بهطور معمول برای محاسبهی ثابت نرخهای واکنش رفت و برگشت از رابطه آرنیوس استفاده شده است:

$$k_{fj} = A_j T^{\beta_j} \exp\left(-\frac{E_{a_j}}{RT}\right)$$
(16)

 A_j در روابط بالا E_{a_j} انرژی فعالسازی واکنش jام، R ثابت جهانی گازها، A_j ضريب پيشنمايي آرنيوس، β_j توان دما، و p_a فشار ميباشند [15]. تغييرات آنتالپی و آنتروپی واکنش *ز*ام به ترتیب با H و S نشان داده شدهاند که با روابط زیر محاسبه می شوند:

$$\frac{H}{RT} = a_1 + \frac{a_2}{2}T + \frac{a_3}{3}T^2 + \frac{a_4}{4}T^3 + \frac{a_5}{5}T^4 + \frac{a_6}{T}$$
(9)

$$\frac{S}{R} = a_1 \ln T + a_2 T + \frac{a_3}{2} T^2 + \frac{a_4}{3} T^3 + \frac{a_5}{4} T^4 + a_7$$
(10)

ضرایب a_1 تا a_7 از جداول ترمودینامیکی جنف² بدست میآیند. از آنجایی که محاسبهی نرخ تولید یا مصرف گونهها به تمام واکنشها به طور همزمان انجام می شود، بنابراین یک دستگاه معادلات دیفرانسیل معمولی^د غیرخطی در هر گام زمانی حل میشود.

2-2- فرضيات

در کار حاضر تاثیر نیروی وزنی، اثر صورت⁴و دوفور⁵و همچنین تشعشع در

شدهاند. واکنش شیمیایی تنها در فاز گاز رخ می دهد و از واکنش کاتالیستی در سطح جامد چشم یوشی شده است. در این کار از مکانیزم یک مرحلهای وستبروک- درایر برای احتراق سوخت گازی پروپان استفاده شده است. این مكانيزم با دادههای تجربی يامااوكا و تيسوجی صحتسنجی شده است [17].

(11) $C_3H_8 + 5(O_2 + 3.76N_2) \rightarrow 3CO_2 + 4H_2O + 18.8N_2$

2-3- شرايط مرزى

هندسهای که در آن پدیده انتقال حرارت توام بین جریان واکنشی و جامد شبیه سازی می شود در شکل 1 نشان داده شده است. این هندسه یک کانال دوبعدی است که دو جامد غیررسانای موازی با خواص مشابه را شامل می شود. همان طور که در شکل مشخص است داده های تجربی برای سیال در صفحه تقارن و برای جامد در سطح مشترک دو ناحیه اندازه گیری شده است. تاثیر پارامترهای مختلف نیز در این دو خط مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است.

ابعاد میدان محاسباتی هندسه مورد نظر در جدول 1 آورده شده است. ضرایب صدور و هدایت حرارتی جامد به ترتیب 0.4 و **۷/mK** می باشد. شرايط اوليهي حل عددي همان شرايط محيط اطراف يعنى دماي K و00 و فشار Pa 101325 است. مخلوط يرويان و هوا با نسبت همارزی 0.55 از يک سمت کانال وارد می شود. جریان ورودی به کانال با دمای K 300، توزیع یکنواخت برای سرعت و کسر جرمی گونهها با مقادیر مشخص اعمال شده است. در انتهای پاییندست میدان محاسباتی شرط فشار خروجی و گرادیان نرمال صفر برای سرعت، دما و کسر جرمی گونه ها تنظیم شده است.

در مرزهای عرضی کانال برای قسمت جامد از شرط عایق حرارتی استفاده شده است. در محفظههای احتراق، اتلاف حرارت از ورودی و خروجی محفظه (تشعشع از سطوح کانال به محیط سرد) و همچنین جابجایی ناشی از جریان ورودی سرد رخ میدهد. در کار حاضر برای در نظر گرفتن این اتلافها کانال از بالادست و پایین دست به اندازه mm 5 توسعه داده شده و به واسطه شرط مرزی از این سطوح جانبی کانال به محیط اطراف انتقال حرارت دارند. [18]. شرط مرزی برای این ناحیه (/L) مطابق رابطه (12) اعمال شده است: $k\frac{\partial T}{\partial n} = \sigma \epsilon (T^4 - T_{\infty}^4)$ (12)

در رابطهی بالا arsigma ضریب صدور جامد و σ ثابت استفان بولتزمن میباشد. در

ion

5- Dufour

مهندسی مکانیک مدرس، فروردین 1395، دورہ 16، شمارہ 1

355

این هندسه جهت اعمال شرط مرزی سطح مشترک بین جامد و سیال، برای سرعت از شرط عدم لغزش و برای گونهها شرط عدم نفوذ اعمال گردید. بر-اساس روش کوپل در سطح مشترک دو ناحیه شار حرارتی از میدان سیال به دامنه محاسباتی جامد منتقل میشود و دمای دیوار از جامد به سیال برگشت داده میشود تا در سطح مشترک دو ناحیه، شار حرارتی و دما یکسان شوند. شرط مدی دمایی این سطه حطبق وابط زیر صورت میگرد:

$$k_{\text{solid}} \frac{\partial T}{\partial n} \mathbf{solid} = k_{\text{fluid}} \frac{\partial T}{\partial n} \mathbf{fluid}$$

$$T_{\text{solid}} = T_{\text{fluid}}$$

$$(13)$$

در رابطهی بالا n بردار عمود بر سطح و k ضریب هدایت حرارتی میباشد. سرعت در ورودی و کسر جرمی گونهها براساس نسبتهمارزی تعیین میشوند. با توجه به اندازه گیریهای آزمایشگاهی مین و شین [13]، سرعت ورودی در نسبت همارزیهای مختلف داده شده است که در نسبتهمارزی 0.55 سرعت ورودی میتواند 2 تا 3 برابر سرعت سوزش آرام شعله باشد. با توجه به دادههای تجربی سرعت ورودی معادل 2 برابر سرعت سوزش آرام شعله در نظر گرفته شده است و در نسبت همارزی 0.55 کسر جرمی گونه-شعله در نظر گرفته شده است و در نسبت همارزی 10.50 کسر جرمی گونه-مای ورودی محاسبه شدهاند. برای بدست آوردن سرعت سوزش آرام شعله از نرمافزار تجاری کمکین¹ و حلگر انتشار آزاد سرعت شعله² استفاده شد [19].

2-4- شبیهسازی عددی

در کار حاضر برای شبیهسازی مسئله معیار به صورت دو بعدی و به منظور حل عددی معادلات حاکم، کد متن باز اپن فوم ویرایش 2.2.2 توسعه داده شده است. کد متنباز اینفوم براساس برنامهنویسی شیءگرا³ با استفاده از زبان برنامهنویسی ++C نوشته شده است. در این کد از روش حجم محدود⁴ با شبکه هممکان^C برای گسستهسازی معادلات حاکم، استفاده می شود. به منظور شبیهسازی انتقال حرارت توام برای جریان های واکنشی، روابط مربوط به بخش جامد و شرایط مرزی در فصل مشترک بین جامد و سیال و همچنین انتقال حرارت تشعشعی سطح جامد به حلگر مورد نظر افزوده شد. در این حل عددی از روش کرنک- نیکلسون⁶ برای انتگرال گیری زمانی استفاده شده است. برای حل مساله کوپلینگ بین فشار و سرعت آلگوریتم تصحیح فشار $PISO^7$ اعمال گردید. به منظور کاهش نفوذ و پخش عددی از یک روش TVD⁸ برای جملههای جابجایی استفاده شده است. این روش در نزدیکی تغییرات شدید روش پادبادسو⁹و در نواحی هموار تقریب تفاضل مرکزی را اعمال میکند. برای جملههای نفوذی در معادلات بقای مومنتم، انرژی و گونهها هم از تقریب تفاضل مرکزی استفاده شد. گسستهسازی کلیه جملههای زمانی با روش اولر مرتبهی اول و کلیهی میانیابیهای انجام شده به صورت خطی میباشد. مقدار باقی مانده برای همگرایی حل معادلات مقدار **10**⁻⁶ در نظر گرفته شده است.

صابر پیلوا و همکاران

اطمینان از فیزیکی بودن رفتار حلگر در شرایط کارکردی مختلف، مطالعهی پارامتری در مسئله انجام شده است.

1-3- وابستگی حل به شبکه و اعتبارسنجی

برای حل مسئله ابتدا عدم وابستگی حل عددی به شبکهی محاسباتی بررسی شد. 3 شبکه با تعداد سلول 5400، 16200 و 40500 انتخاب و نتایج حل روی هر کدام مقایسه شد. شکل 2 نتایج دما در صفحه تقارن از ابتدا تا انتهای جامد را برای 3 شبکهی متفاوت نشان میدهد. همانطور که مشاهده میشود نتایج دو شبکه با 16200 و 40500 تعداد سلول تفاوت بسیار کمی با هم ندارند و تقریبا روی هم افتادهاند. بنابراین شبکه با تعداد 16200 سلول برای حل عددی انتخاب شده است.

پس از انجام عدم وابستگی حل عددی به شبکه و یافتن شبکهی مناسب، نتایج حل عددی با دادههای تجربی مقایسه شدند. همان طور که در شکلهای 3 و 4 مشاهده میشود تطابق مناسبی بین حل عددی و دادههای آزمایشگاهی وجود دارد، به طوریکه متوسط خطای محاسبه شده 7 درصد میباشد. شکل 3 نمودار دمای گاز سیال در خط مرکزی کانال و شکل 4 نمودار دما در سطح مشترک برحسب طول کانال را نشان میدهد. همانطور که مشاهده میشود، حل عددی دمای سیال و جامد را در اکثر نقاط به خوبی پیشبینی کرده است. نتایج در ناحیه پایین دست شعله با دادههای تجربی کمی فاصله می-جامد است. در حالت آزمایشگاهی، دیواره جامد میتواند با محیط اطراف جامد است. در حالت آزمایشگاهی، دیواره جامد میتواند با محیط اطراف تبادل حرارت داشته باشد این در حالی است که در حل عددی هرگونه انتقال حرارت به محیط صفر درنظر گرفته شده است.

همچنین بین نتایج عددی و دادههای تجربی در پیشبینی ماکزیمم دمای شعله اختلاف وجود دارد علت اختلاف بین حل عددی و دادههای تجربی عواملی همچون سینتیک شیمیایی، فرض دو بعدی مشعل و همچنین اصلاحاتی نظیر افزودن طول توسعهیافتگی در هندسه میباشد. به طور کلی سینتیکهای کاهشیافته مثل سینتیک کار حاضر، در پیشبینی مقدار حرارت آزاد شده و دمای آدیاباتیک شعله نسبت به سینتیکهای تفضیلی اختلاف دارند. این اختلاف را میتوان در ماکزیمم دمای شعله مشاهده نمود

شکل 2 توزیع دما بر روی صفحه تقارن: مقایسه کار عددی در شبکههای مختلف

3-نتايج و بحث

نتایج در دو بخش ارائه میشود. در بخش اول عدم وابستگی به شبکه بررسی و نتایج عددی با دادههای تجربی مقایسه شده است. در بخش دوم برای

- 1- Chemkin
- 2- Flame speed freely propagating
- 3- Object Oriented
- 4- Finite Volume
- 5- Collocated Grid
- 6- Crank-Nicolson
- 7- Pressure Implicit with Splitting of Operators
- 8- Total Variation Diminishing
- 9- Upwind

مهندسی مکانیک مدرس، فروردین 1395، دورہ 16، شمارہ 1

Fig. 5 Isothermal contour in equivalence ratio 0.55 and input speed to twice speed of burning

شکل 5 خطوط همدما در نسبتهمارزی 0.55 و سرعت دو برابر سرعت سوزش

طریق مکانیزم جابجایی جامد را گرم میکند. سپس جامد این گرما را از طریق مکانیزم هدایت به بالادست شعله و پاییندست کانال منتقل میکند. گرمای منتقل شده به بالادست از طریق مکانیزم تشعشع و جابجایی به مخلوط سوخت و هوا منتقل میشود. در واقع دیوارهای جامد و جریان واکنشی به صورت یک مبدل حرارتی عمل میکنند، به طوری که هر سه مکانیزم هدایت، جابجایی و تشعشع به طور همزمان رخ میدهد. همان طور که خطوط همدمای کانتور شکل 5 نشان میشود در جهت عرضی کانال فقط انتقال حرارت به دیوار جامد وجود دارد. نفوذ جرمی گونهها در این جهت به دلیل چشم پوشی از واکنشهای کاتالیستی در سطح مشترک نادیده گرفته شده است. البته این نفوذ در جهت عرضی ناچیز می-شده است. البته این نفوذ در جهت عرضی ناچیز می-شده است. البته این نفوذ در جهت عرضی نسبت به جهت محوری ناچیز می-شده است. البته این نفوذ در جهت مرضی نسبت به محوری ناچیز می-ناحیه واکنش تا انتهای کانال بالعکس می باشد.

سرعت سوزش شعله متاثر از پیش گرم شدن مخلوط و همچنین اتلاف حرارتی توسط مکانیزمهای هدایت و جابجایی از ناحیه واکنش میباشد. براساس تئوری شعلههای پیش مخلوط آرام، سرعت سوزش با افزایش دمای پیش مخلوط، زیاد می شود با توجه به فیزیک مسئله کار مذبور این عمل از طریق انتقال حرارت جامد به بالادست شعله انجام می شود.

2-3- مطالعه پارامتری

هدف از مطالعه پارامتری در این کار بررسی پدیدههای فیزیکی در کارکرد مسئله و اطمینان از رفتار حلگر میباشد. مطالعه پارامتری شامل تغییر نسبت همارزی، طول جامد کانال، ضخامت جامد و سرعت ورودی میباشد که به توضیح هرکدام از موارد اشاره شده پرداخته میشود.

3-2-1- تاثیر نسبت همارزی بر توزیع دما

یکی از پارامترهای مورد بررسی تغییر در نسبت همارزی و تاثیر آن بر توضیح دما میباشد. با سرعت ورودی ثابت برای نسبت همارزیهای 0.55، 0.65 و 0.75 و 0.85 تغییر در محل تشکیل شعله، ماکزیمم دمای گاز و ماکزیمم دمای جامد بررسی شد. محل تشکیل شعله به صورت ناحیه آزاد شدن گرمای حاصل از احتراق (*db*) تعریف شده است. همانطور که در کانتورهای شکل 6 مشاهده میشود محل تشکیل شعله با افزایش نسبت همارزی به سمت ورودی کانال (بالادست) حرکت میکند. با افزایش نسبت همارزی و نزدیک شدن به حالت استوکیومتریک گرمای بیشتری در سیال آزاد میشود و در نتیجه دمای جامد نیز افزایش یافته و گرمای بیشتری را میتواند به بالادست انتقال دهد. از این رو به یک ناحیه پیش گرم کوچکتری به منظور بالا بردن

Fig. 3 Comparison of the experimental data and Fluid temperature distribution on symmetry plane

شکل 3 توزیع دمای سیال بر روی صفحه تقارن: مقایسه حل عددی با نتایج تجربی

Fig. 4 Comparison of the experimental data and solid temperature distribution on interface

شکل 4 توزیع دما بر روی سطح مشترک: مقایسه نتایج عددی با دادههای تجربی جهت صحتسنجی

که در دادههای تجربی این مقدار K 1870 و در حل عددی K میباشد این نوع از سینتیکها به جهت پیشبینی درست از رفتار شعله و همچنین پایین بودن هزینه محاسباتی برای شبیهسازی عددی بسیار مناسب میباشند. لذا در بیشتر مسائل احتراقی که از این نوع سینتیکها استفاده میشود.

کوپل بودن تمامی مکانیزمهای انتقال حرارت اعم از هدایت، جابجایی و
تشعشع و فرآیند واکنشی در سیال از مشخصههای اصلی این هندسه است.
در کانتور شکل 5 توزیع دما همراه با خطوط همدما در مقطعی از کانال دو
ب ع دی نشان داده شده است.
همانطور که مشاهده میشود علیرغم عرض کم کانال، خطوط همدما به
صورت خمیده هستند که این نشاندهندهی تـاثیر انتقـال حـرارت تـوام بـر
تشکیل شعله میباشد. ضخامت ناحیه واکنشی در راستای طول کانال حدود 2
تا 2.5 میلیمتر است. در این ناحیه سوخت به طور کامـل مصـرف مـیشـود.
فرآيند انتقال حرارت بدين صورت است كه ابتدا گاز در ناحيه واكنش از

مهندسی مکانیک مدرس، فروردین 1395، دورہ 16، شمارہ 1

357

Fig. 7 Comparison of the fluid and solid temperatures in different lengths of wall

شکل 7 مقایسه نمودار دماهای سیال و جامد در طولهای مختلف دیوار محفظه

انتقال حرارت تشعشعی به محیط سرد میکاهد. از اینرو دیوارهای جامد میتوانند حرارت بیشتری را به بالادست شعله منتقل کنند. این افزایش دمای جامد را میتوان در نمودار شکل 7 مشاهده نمود.

همانطور که مشاهده می شود، محل ماکزیمم دما شعله با افزایش طول جامد به سمت ورودی کانال حرکت می کند. دلیل این امر را می توان از نمودار دمایی جامد دریافت، که با افزایش طول جامد میزان انتقال حرارت هدایتی در آن زیاد می شود و در نتیجه گرمای بیشتری را می تواند به ناحیه بالادست شعله منتقل نماید. با گرمتر شدن جامد سرعت سوزش افزایش می یابد و شعله را عقب تر می کشاند. با توجه به شرایط ورودی، اگر طول جامد از 15 mm کمتر باشد شعله خاموش می شود. به دلیل کاهش سطح مشترک بین سیال و جامد، انتقال حرارات جابجایی کم شده و در نتیجه دمای جامد کاهش می یابد و نمی تواند حرارت لازم را به بالادست شعله منتقل کند.

3-2-3- تاثیر سرعت ورودی بر توزیع دما

در شکل 8 نمودار دمای سیال در امتداد طول کانال (صفحه تقارن) در سرعتهای ورودی مختلف نشان داده شده است. همانطور که گفته شد، بر اساس نتایج تجربی سرعت ورودی در نسبت همارزی 0.55 برای پایدار بودن شعله، میتواند دو تا سه برابر سرعت سوزش باشد. در حل عددی حاضر تغییرات سرعت ورودی به ترتیب 1.2، 1.8 ، 2.4 و 3 برابر سرعت سوزش در نظر گرفته شده است. همانطور که مشاهده میشود با افزایش سرعت ورودی، محل ماکزیمم دمای شعله به سمت خروجی کانال حرکت میکند. این در

Fig. 6 Comparing the contours of the flame at constant input speed and ratio of different equivalence ratio

شکل 6 مقایسه کانتورهای محل تشکیل شعله در سرعت ورودی ثابت و نسبت همارزیهای متفاوت. (به ترتیب از بالا به پایین: 0.55، 0.65، 0.75 و 0.85)

دمای گاز برای انجام احتراق نیاز میباشد. در واقع طول ناحیه پیش گرم با افزایش نسبت همارزی کاهش مییابد. تغییرات دمایی در نسبتهمارزیهای متفاوت را می توان در جدول 2 مشاهده نمود.

مقدار انتقال حرارت تشعشعی به محیط سرد از ورودی کانال تا ناحیه بالادست شعله با افزایش نسبت همارزی کاهش مییابد. با کاهش این اتلاف حرارتی از ناحیه واکنش به محیط سرد، مقدار گرمای انتقالی به دیوارهای جامد زیاد میشود. با افزایش دمای جامد، میزان انتقال حرارت جابجایی به ناحیه پیش گرم نیز افزایش مییابد که این عاملی برای افزایش سرعت سوزش و همچنین دمای ماکزیمم شعله نیز است.

3-2-2- تاثير طول جامد بر توزيع دما

در شکل 7 نمودار تغییرات دما در سطح مشترک و در صفحه تقارن کانال، در طولهای مختلف جامد دیده میشود. این نتایج در نسبت همارزی 0.55 و سرعت ورودی معادل 2 برابر سرعت سوزش است. روند تغییرات بدین صورت است که با افزایش طول جامد ماکزیمم دمای شعله نیز افزایش مییابد. با افزایش طول کانال اصلی، سطح مشترک بین سیال و جامد افزایش مییابد و این افزایش سطح باعث افزایش حرارت جابجایی بیشتری به جامد میشود. در واقع با افزایش طول مقدار گرمای بیشتری به جامد داده میشود و از میزان

[DOR: 20.1001.1.10275940.1395.16.1.7.0]

حالی است که مقدار ماکزیمم دمای سیال نیز افزایش مییابد. با افزایش
سرعت ورودی، انتقال حرارت جابجایی افزایش مییابد و محل ماکزیمم دمای
شعله در ناحیه پایین تری با دیوار به تعادل میرسد و شعله را تشکیل میدهد.
با منتقل شدن محل ماکزیمم دمای شعله به پایین دست جریان، طول ناحیه
پیش گرم افزایش مییابد. با این افزایش طول جریان فرصت بیشتری برای
پیشگرم شدن دارد. در نتیجه جریان گرمای بیشتری را جذب میکند و
اتلاف حرارت از دیوار جامد کاهش یافته و منجر به تشکیل احتراق در دمای
بالاتری خواهد شد.

واقع با افرایش طول مقدار کرمای بیشتری به جامد داده می سود و از میراز

جدول 2 تغییرات نسبتهمارزی در سرعت ورودی ثابت و تاثیر آن بر پارامترهای احتراق

Table 2 equivalence ratio of changes in input speed fixed and its impact on combustion parameters

دمای ماکزیمم	دمای ماکزیمم گاز	محل تشكيل	ci li ariuni
جامد (K)	(K)	شعله (mm)	تسبتهم ارزى
1601	1778	6.38	0.55
1779	1867	5.50	0.65
1941	2004	5.31	0.75
2064	2110	5.15	0.85

مهندسی مکانیک مدرس، فروردین 1395، دورہ 16، شمارہ 1

Fig. 8 Comparison of fluid temperature in symmetry plane in equivalence ratio 0.55 and with different input speeds

شکل 8 مقایسه دمای سیال در صفحه تقارن در نسبت همارزی 0.55 و با سرعتهای ورودى متفاوت

3-2-4- تاثير ضخامت جامد بر توزيع دما

یارامتر مورد بررسی دیگر، تغییر ضخامت جامد و تاثیر آن بر میزان انتقال حرارت و مکان شعله می باشد. همانطور که نمودار شکل 9 نشان می دهد محل ماکزیمم دمای شعله با افزایش ضخامت جامد به سمت ورودی کانال حرکت می کند. این در حالی است که میزان دمای جامد با افزایش ضخامت جامد بیشتر میشود. با افزایش ضخامت، دیواره می تواند مقدار انرژی بیشتری را در خود ذخیره کند و به بیان دیگر انتقال حرارت بین جامد و سیال بیشتر می-شود. از اینرو دمای جامد نیز زیاد می شود. با افزایش مقدار انرژی ذخیره شده، جامد حرارت بیشتری را به بالادست شعله منتقل می کند و این افزایش انتقال حرارت باعث می شود که مخلوط سوخت و هوا زودتر به دمای احتراق برسند و شعله در ناحیه نزدیک به ورودی تشکیل شود.

4-نتيجه گيري

در کار حاضر به شبیهسازی احتراق پیشآمیخته مخلوط پرورپان و هوا با نسبت همارزی 0.55 در یک کانال در ابعاد میکرو (به طول mm 30 و عرض 1.1 mm) پرداخته شد. هدف از این کار بررسی انتقال حرارت توام بین یک جریان واکنشی و دیوارههای جامد میباشد. با توجه به مطابقت خوب نتایج عددی در مقایسه با دادههای تجربی، می توان نتیجه گرفت که مدل ارائه شده و فرضیات آن برای شبیهسازی این مسئله مناسب میباشند و حلگر ایجاد شده در شرایط مختلف ورودی سیال و ابعاد هندسه کارآمد است. همچنین نتایج بدست آمده نشان میدهند که تغییر ابعاد و خواص جامد میتواند بر ماکزیمم دمای شعله و همچنین محل تشکیل آن تاثیر گذار باشد. به طوریکه با افزایش طول جامد و یا ضخامت آن، دمای جامد زیاد شده و محل تشکیل شعله به سمت ورودی کانال حرکت میکند. از طرف دیگر، تغییر در پارامترهای ورودی جریان واکنشی نیز میتواند بر میزان انتقال حرارت هدایتی در جامد و جابجایی در سیال، به طور همزمان موثر باشد. با بررسی نتایج بدست آمده میتوان استنباط کرد که محل تشکیل شعله، توزیع دما در سیال و جامد در اثر برهم کنش فرآیندهای جابجایی، هدایت، تشعشع و آزاد شدن انرژی شیمیایی تعیین میشود و تغییر در پارامترهای مختلف میتواند بر هر یک از فرآیندهای اشاره شده و در نتیجه بر توزیع دما تاثیر گذار باشد.

5-فهرست علائم

- ضرایب مربوط به جدول جنف $a_1 a_7$ ضریب پیشنمایی آرنیوس (cm³mol⁻¹s⁻¹) Α عرض کانال (mm) D انرژی حاصل از احتراق (W) dQانرژی فعالسازی (Jmol⁻¹) E_a آنتالیے (m²s⁻²) Η آنتالیی محسوس (m²s⁻²) h_s $(Wm^{-1}K^{-1})$ ضریب هدایت حرارتی k $(m^{3}gmol^{-1}s^{-1})$ نرخ واکنش K طول کانال (mm) L طول توسعه یافته ی کانال (mm) Ľ

Fig. 9 Comparison of the fluid and solid temperatures the

مهندسی مکانیک مدرس، فروردین 1395، دورہ 16، شمارہ 1

- [5] G. J. Heynderickx, G. G. Cornelis, G. F. Froment, Circumferential tube skin temperature profiles in thermal cracking coils, *American Institute of Chemical Engineers Journal*, Vol. 38, No. 12, pp. 1905–1912, 1992.
- [6] Z. Xianfeng, Y. Yuanyi, W. Guoqing, Z. Lijun, L. Yi, Estimating the operation status of steam cracking furnace using numerical simulation with combustion models, *China Petrochemical Process Petrochemical Technology*, Vol. 14, No. 4, pp. 52–63, 2012.
- [7] D. Panara, B. E. Noll, A coupled solver for the solution of the unsteady conjugate heat transfer problem, *International Conference on Computational Methods for Coupled Problems Science and Engineering*, Philadelphia: Taylor & Francis, Vol. 2, pp. 23-40, 2007.
- [8] H. K. Versteeg, W. Malalasekera, An introduction to computational fluid dynamics, First Edittion. pp. 230-250, London: pearson, 1995.
- [9] C.P. Yeh, C.K. Hoew, R. J. Yang, Conjugate heat transfer analysis of copper staves and sensor bars in a blast furnace for various refractory lining thickness, *Heat Mass Transfer*, Vol. 39, No. 1, pp. 58–65, 2012.
- [10] F. Duchaine, S. Mendez, F. Nicoud, A. Corpron, V. Moureau, T. Poinsot, Conjugate heat transfer with large eddy simulation for gas turbine components, *Comptes Rendus Mecanique*, Vol. 7, No. 6–7, pp. 550–561, 2009.
- [11] D. Kin, H. Din, Laminar premixed flame stabilized inside a honeycomb ceramic, *International Journal of Heat and Mass Transfer*, Vol. 34, No. 2. pp. 341–356, 1991.
- [12] A. T. Oyelami, S. B. Adejuyigbe, M. A. Waheed, Performance evaluation of recuperative heat exchanger in rotary furnace, Vol. 3, No. 2, pp. 0–6, 2012.
- [13] D. K. Min, H. D. Shin, Laminar premixed flame stabilized inside a honeycomb ceramic, *International Journal of Heat and Mass Transfer*, Vol. 34, No. 2. pp. 341–356, 1991.
- [14] T. Poinsot, D. Veynate, *Theoretical and numerical combustion*, Second Edition, pp. 487-510, Philadelphia, U.S.A, 2005.
- [15] S. R. Turns, An introduction to combustion concepts and application, Chapter. 6, Second Edition, pp. 221-300, New York: McGraw-Hill, 2000.
- [16] R. Siegel, S. Howell, *Thermal radiation heat transfer*, Third Edition, pp. 160-184, Washington, 1992.
- [17] K. Yamaoka, I. Tsuji, Dynamic of stretched flames, *Twentieth Symposium International on Combustion institute*, Vol. 22, No. 1, pp. 1381-1402, 1984.
- [18] C. L. Hackert, J. L. Ellzey, O. A. Ezekoye, Combustion and heat transfer in model two-dimensional porous burners, *Combustion* and Flame, Vol. 116, No. 1–2, pp. 177–191, 1999.
- [19] *Reaction Designer*, Accessed on 18 January 2015; http://www.reactiondesign.com/products/chemkin/chemkin-2.

(**mm**) ضخامت جامد
$$\delta$$

- ^ع ضریب صدور تشعشعی
- (kgm⁻¹s⁻¹) لزجت دینامیکی μ
  - ۷ ضریب استوکیومتری
- (kgm^{-3}) نرخ متوسط گونه kم $\dot{w}_k$

(kgm⁻²s⁻³) نرخ متوسط گرمای حاصل از احتراق (
$$\omega_T$$

مربوط به نوع گونه ${\mathcal S}$

 $(Js^{-1}m^{-2}K^{-4})$ ثابت استفان بولتزمن σ

بالانويسها

زيرنويسها

6-مراجع

- S. Olusunle, A. Oyelami, Computational modeling of temperature distribution of streams in recuperative heat exchanger, *Engineering Materials Development Institute*, Vol. 5, No. 8, pp. 164–169, 2014.
- [2] I. Timoshpol, L. German, Mathematical simulation of conjugate heat exchange in heating furnaces with a moving bottom, *Engineering Physics and Thermophysics*, Vol. 79, No. 3, pp. 3–11, 2006.
- [3] H. Liu, S. Dong, B. W. Li, Parametric investigations of premixed methane-air combustion in two-section porous media by numerical simulation, *Fuel*, Vol. 89, No. 7, pp. 1736–1742, 2010.
- [4] A. Alipoor, K. Mazaheri, A. Shamouni, Dynamics of lean hydrogen/air flame regimes in micro scale combustion, *Modares Mechanical Engineering*, Vol. 14, No. 3, pp. 94–102, 2014. (in Persian فارسی)

مهندسی مکانیک مدرس، فروردین 1395، دورہ 16، شمارہ 1

360